

Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ուրբ էջմիածնի Գերագույն Հոգեվարժարանի տնօրենի որոշումով, սեպտեմբերի 25—30-ը հրավիրվում է Մայր Աթոռ Ս. էջմիածնում, Հայաստանյայց Առաքելական Ս. Եկեղեցու գերագույն կանոնադիր մարմինը՝ Ազգային-եկեղեցական ժողովը, որը զբաղվելու է Ամենայն Հայոց Մայրագույն Պատրիարք-Կարողիկոսի ընտրության հարցով:

Այս առթիվ արտագին շնորհակալության և երախտագետ արտի ամենավառ ու անկեղծ զգացմունքներ ունի Մայր Հայրենիքի և Սփյուռքի ողջ հայությունը Սովետական բարեխնամ կառավարության և հայրենի հարազատ պետության այս էոր ու բացառիկ բարյացակամության համար, որով բույլ է տրվում Ազգային-եկեղեցական ժողովին հավաքվել հայրենի ազատ սահմաններում և նույնքան ազատ պայմաններում ընտրել Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու Գերագույն Պետին:

Սգի մեջ է դնուս Մայր Աթոռը... 1954 թվականի մայիսի 9-ին ի Տեր հանգյալ երանաշնորհ ու աստվածարյալ Հայրապետ Ն. Ս. Օծություն Տ. Տ. Գեորգ Զ. Ամենայն Հայոց Մայրագույն Պատրիարք-Կարողիկոսը:

Երջանկահիշատակ և հավետ ողբացյալ, անմոռանալի Վեհափառ Հայրապետի մահից հետո սգի սև շղարշը չի վերացվել այրիացյալ Մայր Աթոռից:

Մեծ էր Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու կռուստը: Վեհափառի մահով հայ ազգային-եկեղեցական կյանքից մի մեծ ու անկրկնելի, իմացական ու բարոյական հազվագյուտ ձիրքերով հարուստ անձնավորություն ընկալվում և գնաց հավերժի գիրկը:

Ողջ հայ ժողովուրդը անկեղծ վշտով ողբաց իր հայրենասեր ու մեծագործ Հայրապետի դառնադետ մահը, որովհետև մեր սիրելի ու պաշտելի Հայրապետի բանկազին առնուն ու գործը սերտորեն առնչված են եղել հայ ժողովրդի պատմության վերջին հիսնամյակի ազգային-եկեղեցական մեծ իրադարձությունների հետ: Վեհափառ Հայրապետը իր անկաշառ հայրենասիրությամբ, ժողովրդանվեր գործունեությամբ, իր առաքինազարդ ու անբասիր կենցաղով, Հայ Եկեղեցու նկատմամբ ունեցած իր անսահման սիրով ու նվիրվածությամբ, մեր պատմության մեծ հոգևորականների տեսիլով և կերպարով, նվաճել էր ողջ հայության սերն ու վստահությունը:

Վեհափառի մահվան առթիվ արտահայտված համազգային մեծ սուգը արդյունք էր որքան Վեհափառի բարձր անձնավորության և անստղծարտ արժանիքների, նույնքան և հայ ժողովրդի դեպի Ս. էջմիածինն ու Ամենայն Հայոց Ընդհանրական Հայրապետությունը ունեցած որդիական նվիրումի, երախտագիտության, սիրո և հարգանքի:

Չկար Գահակալը, բայց կանգուն էր Գահը: Ս. Էջմիածինը, Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը հայ ժողովրդի և Հայ Եկեղեցու «միության արտահայտությունն է», — գրել է Վեհափառը: Ահա թե ուր է գաղտնիքը այն դյուրիշ գործության և հրապույրի, որ ունեցել են Ս. Էջմիածինն ու Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը հայ ժողովրդի համար:

Ս. Էջմիածի՜ն...

Պատմական ու հոյակապ այդ կոթողը հայ կյանքում կատարած իր ազգային-եկեղեցական-մշակութային բացառիկ դերով ու արժեքով՝ հանդիսանում է հայ հավատացյալ ժողովրդի ամենավերական ուստավայրերից հնագույնն ու համազգայինը:

Ս. Էջմիածինն ու Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը «Հայի զգայուն սիրուն է եղել, որ դարեր շարունակ ապրել է նրա՝ անհուն ցավերով և սակավ ուրախություններով: Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը հայի ստեղծող միտքն է եղել, որ լուսավորված քրիստոնեական երկնային լույսով, ստեղծել է գրականություն և գեղարվեստ, ներկա հայի փառքն ու պարծանքը: Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը՝ հայի ազնիվ և տոկուն կամփի արտահայտությունն է եղել, տալով առաքինության հերոսներ, աստվածային կամփի նշմարիտ աշակերտներ» (Գեորգ Զ.):

Այսօր ևս չի ավարտվել Ս. Էջմիածնի, Ամենայն Հայոց Հայրապետության պատմական ու վճռական դերը հայ կյանքում: Ս. Էջմիածինը միշտ էլ իր թևերի տակ առել ու պահպանել է հայ ժողովրդին, «արպէս հաւ զձագս իւր»:

Ահա թե ինչո՞ւ հազարամյակներով և մինչև այսօր Ս. Էջմիածնի անունն ու խորհուրդը նվիրական ու թանկ են եղել ամեն մի հավատացյալ հայ մարդու սրտի համար: Ս. Էջմիածնին նայել ու պարել, կովել ու ստեղծագործել են մեր անմահ նախնիները:

Ս. ԷԶՄԻԱՍԽԻՆԸ ԽՏԱՑՈՒՄՆ Է ՀԱՅ ՀՈՒՌՈՒ ԹՈՒԾՔԻ, ԽՈՐԸ ՀԱՎԱՏՔԻ, ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ, ԵԿԵՂԵՑԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ: Նա հայ հոգու փառեղեն երգն է, փառեղեն աղոթքն ու մտմունքը հայ հավատավոր հոգու՝ դեպի երկինք, դեպի Աստված, դեպի կատարելություն իր խոյանքի մեջ արձանագծած ու հավերժացած...

Ամենայն Հայոց Հայրապետի ընտրությունը մեծ ու պատմական իրադարձություն է հանդիսացել միշտ մեր ազգային-եկեղեցական կյանքում:

Կասկած չունենք, որ այս անգամ ևս Ս. Էջմիածնում գումարվելիք ազգային-եկեղեցական մեծ ժողովը, բացառիկ ու պատմական երևույթ կհանդիսանա մեր ազգային-եկեղեցական տարեգրությանց մեջ, որին կմասնակցեն Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության, Նրուսաղեմի և Կոստանդնուպոլսի Պատրիարքությանց, մեր բոլոր թեմերի պատգամավորները, և ուր մի անգամ ևս կհոշակվի ի լուր աշխարհի որ՝ Մի է Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին և մի է Հայոց Հայրապետությունը. «Մի է Հայրն մեր, մի և միակրօն ազգն Հայոց» (Հովհանն Երզնկացի):

Արդարև, քրիստոնեական ո՛չ մի եկեղեցի ո՛չ մի ուրիշ ժողովրդի կյանքում այնքան վճռական ու ճակատագրական դեր չի կատարել, որքան Ս. Էջմիածինը հայ ժողովրդի կյանքում: Ս. Էջմիածինը, Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցիների Մայրը, նախամեծար Արարատյան Մայր Աթոռը, «հաստատեալ և պայծառացեալ ի տեղին իջման Միածնին», հանդիսացել է ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱԶԳԱՅԻՆ-ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՄԻԱՍՆՈՒԹՅԱՆ, ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹՅԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՆ ՈՒ ԽՈՐՀՐԴՈՆՇԱՆԸ, ԳՈՅՈՒԹՅԱՆ ԽԱՐԻՍԽԸ:

Երջանկահիշատակ և երանաշնորհ Հայրապետի մահից մոտավորապես մեկ տարի հետո, Մայր Աթոռում հրավիրվում է Ազգային-եկեղեցական մեծ ժողովը, որը կրճատի նոր կաթողիկոսը և կգրադվի օրակարգում դրված ազգային-եկեղեցական հրատապ հարցերով, հարցեր, որոնք կշոշափեն Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու կենսունակության, գորացման, պայծառության խնդիրները:

Բովանդակ հայ ժողովրդի, մեր հոգևորականության, ազգային-եկեղեցական թեմերի, մամուլի ՊԱՏՎԻ, ԽՂԺԻ, ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԵԿԵՂԵՑԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆ Է՝ Հայրապետական գանձի վրա ընտրել այնպիսի մեկին, որ վառ պահի հայ երկնակամարի վրա և հայ հավատավոր սրտերում Լուսա-

վորչի միջոց ալալացող սուրբ կանքեղը և նախնայաց հայրենասիրական ու էջմիածնասիրական բոցավառ ոգին ու վառ զգացմունքը, բնութիլ իմաստուն, փորձված, արժանավորագույն հոգևորականին, որ այսօրվա բարդ ու դժվար պայմաններում կարենա բարձր պահել Ամենայն Հայոց Հայրապետության վեհափառ գերագահությունը, Ս. էջմիածնի դարավոր պատմական Արքայի չղճգունող հմայքը, որ կարենա խորացնել Մայր Աթոռի և մեր եկեղեցու մյուս նվիրապետական Աթոռների և թեմերի սրտագին փոխհարաբերությունը, ազգային-եկեղեցական անփայտելի միասնությունը, նախանձախնդիր լինի նախնայաց ոգով և հավատով, աչքի լույսի պես պահել-պահպանելու Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու առաքելաճառատ կարգն ու կանոնը, մեր եկեղեցուն հատուկ դարավոր ազգային սրբազան ավանդությունները, Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու ինքնուրույնությունը, ազգային նկարագիրը, ուղղափառությունը, ժողովրդական սկզբունքները, ժողովրդանվեր և հայրենանվեր ոգին:

Հարկ է մանավանդ այս բնորոշությունը ավելի կազմակերպված անցկացնել ազգային-եկեղեցական տեսակետից, ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵԼԵՑՈՒ ՄԻԱՍՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅ ՀԱՎԱՍՏԱՅՑԱԼ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆ ՍԿՋՈՒՆՔՆԵՐՈՎ: Պատմական այս բնորոշությունը հարկ է մի անգամ ևս վերածել հայ ժողովրդի միասնականության և Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու միության տոնի, հայ ժողովրդի սիրո և հարգանքի, խմբավածության տոնի իր Մայր Աթոռ Ս. էջմիածնի, նրա նորընտիր և արժանավոր Գահակալի և հայրենի հարազատ պետության շուրջ:

Այս պատմական ու մխիթարական սրտապնդիչ օրերին, չկան և չեն կարող լինել ավելի բարձր շահեր, քան Հայ եկեղեցու, հայ Հայրենիքի, հայ ժողովրդի գերագույն ու նվիրական շահերը:

Մայր Աթոռում ստեղծվել է Համազգային կենտրոնական հանձնաժողով, որն զբաղվելու է կաթողիկոսական բնորոշյալ հետ առնչված կարևոր բոլոր հարցերով, այդ

բովում նաև կաթողիկոսական արժանավոր եկեղեցունների առաջադրման հարցով:

Այսօր ավելի քան երբեք, այս հայրապետական բնորոշյալ առիթով, պետք է դրսևորվի բովանդակ հայ ժողովրդի, մեր ազգային-եկեղեցական թեմերի և թեմակալների, մամուլի, հայրենակցական կազմակերպությունների կամփի, ձգտումների, գործողությունների միասնությունը, որպեսզի ազգային միաձայն բնորոշյալ վերանա սգի և շղարշը այրիացյալ Մայր Աթոռից և հայ սգավոր սրտերից, կրկին ուրախանա և պայծառանա Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցին և Ազգի սիրով և վստահությամբ շրջապատված՝ նոր Հայրապետը հովվի իր խնամքին հանձնված իր հայրենասեր ու հավատացյալ ժողովրդին:

Մենք վստահ ենք, որ Ազգի և Հայ եկեղեցու անունից Ս. էջմիածնում հավաքվելիք մեր ազգային և եկեղեցական պատգամավորները կմնան իրենց պարտականության բարձրության վրա Ամենայն Հայոց Հայրապետի բնորոշյալ հարցում:

Հայրապետական բնորոշյալից և օծումից հետո, ի մխիթարություն մեր պատգամավորների և հայ ժողովրդի, մեծահանդես շքով կկատարվի նաև հայ ժողովրդի սիրելի Սրբալույս Մեռոնի օրհնության մեծագույն և խորհրդավոր հանդեսը:

Ինչպես հայտնի է, երջանկափառապետ Գեորգ Զ.ի սրտի ամենաջերմ բաղձանքն էր 1954 թվականի սեպտեմբեր ամսի 26-ին Ս. էջմիածնում կատարել Սրբալույս Մեռոնի օրհնություն: Այդ կապակցությամբ հրապարակվեցին Վեհափառի հեռագիրը, սրբատառ կոնդակն ու շրջաբերականը՝ ուղղված ողջ հայության: Բայց անողոք մահը շտապեց կտրել սիրելի և գործունյա Հայրապետի կյանքի թելը...

Լիահույս ենք, որ այս սեպտեմբերին, որպես ուխտավոր Ս. էջմիածին կգա հայ ժողովուրդը, կգան նրա պատգամավորները, համբուրելու ոչ միայն Լուսավորչի արժանավոր նոր հաջորդի Ս. Աշք, Սրբալույս Մեռոնի կաքսան, այլ նաև հայրենի սրբազան հողը՝ ողջագործվելով Մայր Հայրենիքում ապրող իրենց բախտավոր հարազատների հետ:

Հայրապետական ընտրությամբ և օծման շափ հետաքրքիր և հայ սրտերի մոտիկ ամենավիրական ու համաժողովրդական, ազգային-եկեղեցական մեծաշուք ու խորհրդավոր տոնակատարություն է հանդիսացել Սրբալույս Մեռոնի օրհնությունը, Հայ եկեղեցու դարերով սրբազործված այդ նվիրական խորհուրդը, որը միշտ էլ կատարվել է պատշան ու շքեղ հանդիսավորությամբ:

1926 թվականից հետո Ս. էջմիածնում չի կատարվել Սրբալույս Մեռոնի օրհնություն:

Լուսավորչի օրերից մինչև այսօր ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՐԴԸ ՍՐԲԱԼՈՒՅՍ ՄԵՌՈՆԻ ԿԱԹՍԱՅԻ ՄԵՋ ԻՐ ԱՊԱԳԱ ԿՅԱՆՔԻ, ԻՐ ՀԱՎԵՐԺՈՒԹՅԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐՆ Է ԴՐՆԵԼ: Սրբալույս Մեռոնի կարսան հայ հավատացյալ ժողովրդի մեռնաբայր սիրտն է, որովհետև «Սրբալույս Մեռոնը խորհրդանշանն է Հայ եկեղեցու ՄԻՈՒԹՅԱՆ. դա նշանակում է, որ մենք ամենքս այդ եկեղեցու զավակներն ենք: Աշխարհի ո՛ր անկյուններում էլ լինենք, մենք ՄԻՅՎՆՈՒՅՆ զավակներն ենք մեր Առաքելական և Սուրբ եկեղեցու» (Գարեգին Ա. Կարողիկոս):

1955 թվականի սեպտեմբերի վերջերը և հոկտեմբերի սկզբները կոչված է նոր ու պատմական իրադարձություն հանդիսանալու մեր ազգային-եկեղեցական կյանքում նրանով, որ նորընտիր Հայրապետը, Ս. Լուսավորչի աշով, օրհնելու է Սրբալույս Մեռոնը:

1955 թվականի սեպտեմբերի 25-ից հոկտեմբերի 8-ը ցնծատոն է հանդիսանալու, որովհետև «մեր նախնյաց և մեր ներկա Սրբություն Սրբոցը՝ հայ քրիստոնյա մարդու Լուսո Տանաքը՝ Մայր Աթոռ Ս. էջմիածինը՝ իր սրբություններով, և մեր ներկա Մայր Հայրենիքը՝ իր պատմական հուշարձաններով, որպես մագնիսական ուժ, կրեքեն հայ

հավատացյալներին ու կհամախմբեն պատմական Տանաքի շուրջը, կրեքեն Սփյուռքի պատգամավորներին Հայրենիքի կարոտե առնելու, հայրենի երկրի անցյալ և ներկա հուշարձանները տեսնելու և ոգեշնչվելու Մեռոնի օրհնությամբ և արձագանքելու իր նախնյաց սրտառույզ գգացմունքին՝ «եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ» (Գեորգ Զ.):

Ու կգան աշխարհի չորս ծագերից մեր պատգամավորները՝ համբուրելու Ս. էջմիածնի հազարամյա փառերն ու մեռնաբայր սրբությունները, հայրենի հողն ու պատմական հուշարձանները, որոնց վրա հայ ժողովրդի մտքի, սրտի, ձեռքերի մեռնաբայր գեղեցկությունն է հավերժացել:

Ընդունված կարգի համաձայն, կարողիկոսական ընտրությունից և օծումից հետո, նորընտիր Հայրապետը Սրբալույս Մեռոնով կկատարի իր առաջին եպիսկոպոսական ձեռնադրությունը, իր հայրապետական բարձր գնահատության արժանացնելով հայ ժողովրդի, Հայ եկեղեցու հոգևոր սպասին անձնավիրաբար ծառայող մեր արժանավոր հոգեվորականությանը:

Ուրախ ենք արձանագրելու, որ հոգեվույս Գեորգ Զ.ի Հայրապետության օրով սկսած Հայ եկեղեցու հոգևոր զարթոնքը շարունակվում է, և Հայ եկեղեցին, քե՛ Մայր Հայրենիքում, քե՛ Սփյուռքում, ապրում է մի նոր ու խոստումնալից վերազարթոնքի շրջան:

Պատմական անմոռանալի օրեր են լինելու, արդարև, Հայ եկեղեցու համար:

Թո՛ղ Տերը հավիտյան անսասան պահի Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցին և նրա դարավոր ու պատմական կենտրոն Ս. էջմիածինը՝ հայրապետական իր Աթոռով:

